

eris, qui habebis de calumnia pecuniam? Ille qui propter vitandam calumniam tempus a te redimit, hic tolerat dies malos : tu autem qui de calumniis pascaris, hic habebis dies malos, et post istos habiturus es in die iudicii peiores. Sed hoc forte rides, quia pecuniam rapis. Ride, ride, et contemne : ego erogem, veniet qui exigit.

SERMO CLXVIII¹.

De verbis Apostoli, Ephes. VI. *Pax fratribus, et charitas cum fide*. Sive de gratia Dei, secundum Vasis electionis confessionem atque doctrinam, quoniam fides misericordiae Dei donum est.

I. LECTONIBUS, canticis, sermonibusque divinis, et quod est praecipuum, gratia sua aedificet Dominus cor vestrum; ut quod verum auditis, non audiatis ad iudicium, sed ad praemium. Faciet hoc, quoniam qui promisit, potens est et facere. Ita credidit Abraham, dans gloriam Deo, nude et plenissime credens, quoniam quae promisit potens est et facere². Magnum nostrum gaudium, nos promisit Abraham: nos promissionis filii sumus. Quando enim dictum est Abraham: « In semine tuo benedicentur omnes gentes, » nos promissi sumus. Ergo ipse nos fecit filios fidei Abraham, qui potens est facere quod promisit. Nemo dicat: Ego feci. Non enim promittit Deus, et facis tu. Potest autem recte dici, quia quae promittis tu, facit Deus. Tu enim infirmus es, tu omni-

¹ Alias XVII, ex Homiliis 50. — ² Rom. IV, 20. Galat. IV, 28. Gen. XXII, 18.

potens non es. Quando ergo promittis, nisi Deus faciat, inanis est promissio tua. Dei autem promissio non pendet ex te, sed ex illo, Sed ego, inquis, credidi. Concedo. Verum dicis: tu credidisti, sed non tibi tu fidem dedisti. Unde autem credidisti, nisi ex fide? Fides in te donum Dei est.

II. Audi Apostolum ipsum fidei disputatorem, et gratiae magnum defensorem; audi eum dicentem: « Pax fratribus, et charitas cum fide¹. » Magna tria dixit: Pax, charitas, fides. A fine coepit, ad initium terminavit. Initium est enim in fide, finis in pace. Qua enim credimus, ipsa est fides. Sed fides debet esse Christianorum, non daemoniorum. Nam sicut dicit Jacobus apostolus: « Et » daemones credunt, et contremiscunt². » Et daemones dixerunt Christo: « Tu es Filius Dei³. » Confitebantur daemones, quod non credebant homines. Illi tremuerunt, illi occiderunt. Quid enim, quia dixerunt daemones: « Tu es Filius Dei, » scimus qui sis; ideo regnaturi sunt cum Filio Dei? Absit. Discernenda est ergo fides daemonum a fide sanctorum. Plane discernenda vigilanter et diligenter. Nam et Petrus hoc dixit Domino dicenti: « Quem me esse dicitis? Tu es Christus Filius Dei vivi. » Et Dominus: Beatus es Simon Bar-Jona⁴. » O Domine, hoc tibi dixerunt et daemones: quare ipsi non sunt beati? Quare? Quia daemones hoc dixerunt timore: Petrus amore. Ideo initium est a fide. Sed quali fide? Quam definiuit Apostolus: « Neque circumcisio aliquid valet, » neque praeputium, sed fides. » Dic quae fides? « Quae » per dilectionem operatur⁵. » Hanc daemones non habent fidem, quae per dilectionem operatur: sed soli servi Dei, soli sancti Dei, soli fide filii Abraham, soli filii di-

¹ Ephes. VI, 23. — ² Jacob. II, 19. — ³ Marc. III, 12. — ⁴ Math. XVI, 15-17. — ⁵ Galat. V, 6.

lectionis, filii promissionis : ideo dicta est « Et charitas. » Tria illa dicta sunt ab Apostolo : « Pax fratribus, et charitas cum fide. Pax fratribus. » Unde pax? « Et charitas. » Unde charitas? « Cum fide. » Si enim non credis, non amas. Dixit ergo Apostolus, sic incipiens a fine, et veniens ad initium : « Pax, charitas, cum fide. » Nō dicamus : Fides, charitas, pax. Crede, ama, regna. Si enim credis, et non amas; adhuc non discrevistis fidem tuam ab eis qui tremebant et dicebant : « Scimus qui » qui sis, Filius Dei ¹. » Ergo tu ama : quia charitas cum fide ipsa te perducit ad pacem. Quam pacem? Veram pacem, plenam pacem, solidam pacem, securam pacem; ubi nulla pestis, nullus hostis. Ipsa pax est finis omnium desideriorum honorum. « Charitas cum fide; » et si sic dicas, bene dicis : « Fides cum charitate. »

III. Magna ergo bona commemoravit Apostolus : « Pax » fratribus, et charitas cum fide : » magna bona ². Sed dicat, unde bona ista : unde sunt, a nobis, an a Deo? Si dicis, a nobis; in te gloriaris, non in Deo. Si autem didicisti, quod ait et ipse Apostolus : « Ut qui gloriatur, » in Domino gloriatur ³; » confitere pacem, charitatem cum fide, non tibi esse nisi a Deo. Sed respondes mihi : Tu hoc dicis, proba quod dicis. Probo : ipsum Apostolum testem vocabo. Ecce habetis; Apostolus dixit : « Pax fratribus, et charitas cum fide. » Ipse dixit. Quid ipse dixit? Vide, sequitur : « Pax fratribus, et charitas » cum fide, a Deo Patre nostro et Domino Jesu Christo. » Quid ergo habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis ⁴? » Nam si gloriatus est Abraham, ex fide gloriatus est. Quæ est fides plena et perfecta? Quæ credit ex Deo esse omnia bona

¹ Marc. 1, 23. — ² De grat. et libero arb. c. 18. — ³ 1 Cor. 1, 31. — ⁴ Id. 14, 7.

nostra, et ipsam fidem. Iterum dicit Apostolus : « Misericordiam consecutus sum. » O confessio! Non ait : « Misericordiam consecutus sum, » quia fidelis eram; sed, « Ut fidelis essem, misericordiam consecutus sum ⁴. »

IV. Veniamus ad ejus primordia, videamus Saulum sævientem, spectemus furentem, spectemus odia anhelantem, sanguinemque sitientem. Spectemus, fratres, eum, magnum spectaculum. Ecce post Stephani necem, post effusum testis Dei lapidibus sanguinem, ubi vestimenta servabat lapidantium, ut et in eorum etiam manibus lapidaret, tunc dispersi sunt fratres, qui erant Jerosolymis congregati ²; et ille sæviens cui parum erat vidisse et fuisse sanguinem Stephani, accepit litteras a principibus sacerdotum, ut iret Damascum, et quoscumque ibi inveniret Christianos, vinctos adduceret ³. Et ibat. Hæc Pauli via erat, cujus via nondum erat Christus; adhuc Sauli, nondum Pauli. Ibat. Quid habebat in corde? Quid, nisi malum? Date mihi merita ejus. Si merita quæris, damnationis sunt, non liberationis. Ibat ergo sævire in membra Christi, ibat sanguinem fundere, ibat lupus pastor futurus : sic ibat. Non enim poterat aliter ire ad illa, propter quæ ibat. Et cum sic ambulat, cogitat, anhelat cædes; cum ducit pedes ejus ira, movet membra odium, dum pergit et ambulat, obtemperat mancipium crudelitati : et ecce vox de cælo : « Saule, Saule, quid me persequeris ⁴? » Ecce quare dixit : « Misericordiam consecutus sum, ut fidelis essem ⁵. » Erat infidelis; parum est, erat in ipsa infidelitate crudelis : sed misericordiam consecutus est, ut fidelis esset. Quid dicturus es Deo dicenti : Hoc volo? Ergo, Domine, ille qui tanta fecit, tanta mala in sanctos tuos facere cupiebat, tali eum mi-

¹ 1 Cor. vii, 25. — ² Act. vii, 57. — ³ Id. ix. — ⁴ Ibid. 4. — ⁵ 1 Cor. vii, 25.

sericordia dignum existimas? Hoc volo. « An oculus tuus » nequam est, quia ergo bonus sum ¹? »

V. Habete fidem : sed ut habeatis fidem, orate fide. Sed orare fide non possetis, nisi fidem haberetis. Non enim orat, nisi fides. « Quomodo enim invocabunt, in quem » non crediderunt? aut quomodo credent ei, quem non » audierunt? Quomodo autem audient sine prædicante? » aut quomodo prædicabunt, si non mittantur ²? » Ideo loquimur, quia missi sumus. Audite nos, audite illum per nos. Ergo ait aliquis : Invocamus Deum, ut det nobis perseverare in his bonis quæ habemus, et addat bona quæ non habemus. Præcessit ergo fides quæ rogat. Certe totum dat Deus ³. Ut enim daret mihi, rogavi : ut roga-rem, prius credidi. Ergo mihi dedi quod credidi, et Deus dedit quod credens oravi. Solvatur quæstio : non enim parva est. Hoc te video loqui, quia tu prior dedisti aliquid Deo, ut cætera daret tibi. Dedisti quippe illi fidem tuam, et orationem tuam. Et ubi est quod ait Aposto- lus : « Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis con- » siliarius ejus fuit? Aut quis prior dedit illi, et retribuatur » ei ⁴? » Ecce qualis vis esse. Ergo prior dedisti Deo, et hoc dedisti quod tibi non dedit Deus? Invenisti unde da- res? Homo mendice, unde habuisti? Ergo unde dares ali- quid habuisti? « Quid enim habes, quod non accepisti? » Ergo de Dei das Deo : ex eo quod tibi dedit, a te accipit. Nam mendicitas tua, nisi ipse prior dedisset, inanissima remaneret.

VI. Audite unde hoc evidentius probetis. Ecce vos quia credidistis, accepistis : quid dicimus de eis qui nondum crediderunt, qualis erat Saulus, qui nondum crediderat? Accipit autem ut crederet : posteaquam credidit Christo,

¹ Matth. xx, 15. — ² Rom. x, 14, 15. — ³ Vide lib. de grat. et libero arb. c. 14. — ⁴ Rom. xi, 34, 35.

tunc cœpit invocare Christum. Ab illo accepit ut crederet, et credendo invocaret, invocando cætera acciperet. Quid putamus, fratres? Saulus antequam crederet, ora- bant pro illo qui crediderant, annon orabant? Dicatur mihi, si non pro illo orabant, quare dixit Stephanus : « Domine, ne statuas illis hoc peccatum ¹? » Orabatur et pro illo, et pro aliis infidelibus, ut crederent. Ecce non- dum habebant fidem, et orationibus fidelium accipiebant fidem. Nondum habebant quod Deo offerrent, quia non- dum erant misericordiam consecuti, ut fideles essent. De- nique posteaquam Saulus iste conversus est, una voce elisus et levatus, elisus persecutor, levatus prædicator : posteaquam cœpit evangelizare fidem, quam aliquando vastabat, quid de se dixit? « Eram autem ignotus facie » Ecclesiis Judææ, quæ sunt in Christo : tantum autem » audiebant, quia is qui aliquando nos persequabatur, » nunc evangelizat fidem, quam aliquando vastabat; et » in me magnificabant Deum ². » Numquid dixit : Et in me magnificabant me? Et in me, qui evangelizabam fi- dem, quam aliquando vastabam, non me magnificabant, sed Deum. Ergo ipse fecit, ut Saulus deposita tunica ve- teri, peccatis pannosa, cædibus sanguinea, ut deposita ista tunica, acciperet tunicam humilitatis, et fieret de Saulo Paulus.

VII. Quid est Paulus? Minimus. « Ego enim sum mi- » nimus Apostolorum ³. » Ecce quid est Paulus. Paulum enim latine modicum est. Sic loquimur, quando dicimus : Post paulum video te : Paulo post facio illud. Quid est, paulo post? Modico post : post paulum, post modicum. Quare ergo Paulus? Quia modicus. Modicus, quia novis- simus. « Ego enim sum, inquit, novissimus Apostolorum, » qui non sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus

¹ Act. vi, 59. — ² Galat. i, 23, 24. — ³ 1 Cor. xv, 9.

» sum Ecclesiam Dei. » Bene dicis : unde debuisti dam-
nari, ab eo accepisti unde debeas coronari. A quo acce-
pisti unde debeas coronari? A quo accepit, vultis audire?
Nolite me, ipsum audite : « Non sum, inquit, dignus vo-
» cari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei ; sed
» gratia Dei sum id quod sum ¹. » Ergo quod eras, iniqui-
tate tua eras; quod es, gratia Dei es. « Et gratia ejus, inquit,
» vacua in me non fuit. » Ecce evangelizat fidem, quam
aliquando vastabat : nec gratia ipsa vacat in illo, qui ait :
« In me vacua non fuit, sed plus omnibus illis laboravi. »
Observa, erigere te coepisti. Ubi es, Paule? Certe mo-
dicus eras. Plus omnibus illis laboravi. Dic unde? « Quid
» enim habes quod non accepisti ²? » Statim respexit :
et cum dixisset : « Plus omnibus illis laboravi; » quasi
expavit ad verba sua : et mox subjecit se humilem Pau-
lum : « Non autem ego, sed gratia Dei mecum. »

VIII. Ergo, fratres mei, ut noveritis etiam fidem a Do-
mino Deo esse nobis, orate ³ pro illis qui nondum cre-
diderunt. Si quis habet amicum forte infidelem, moneo
illum ut oret pro illo. Vere opus est ut ego illum mo-
neam? Maritus Christianus est, uxor infidelis est : non
orat pro uxore sua, ut credat? Uxor est Christiana, ma-
ritus infidelis est : non orat mulier religiosa pro marito
suo, ut credat? Quando hoc orat qui orat, quid orat,
nisi ut Deus det illi fidem? Ergo donum Dei est fides.
Nemo se extollat, nemo sibi arroget, quasi sibi aliquid
dederit. « Qui gloriatur, in Domino gloriatur ⁴. »

¹ 1 Cor. xv, 9, 10. — ² Id. iv, 7. — ³ Forte oratis. — ⁴ 1 Cor. i, 31.

SERMO CLXIX¹.

De verbis Apostoli, Philip. iii. *Nos enim sumus cir-
cumcisio, qui spiritui Dei servimus, etc.* Contra Pe-
lagianos.

I. Ad Apostolicam lectionem aures et animum inten-
dat Sanctitas Vestra, adjuvando nos affectu vestro apud
Dominum Deum nostrum, ut ea quæ ille nobis revelare
dignatur, ad vos apte atque salubriter proferre possimus.
Ergo cum legeretur, audistis dicentem apostolum Paulum :
« Nos enim sumus circumcisio, qui spiritui Dei servimus ². »
Scio plerosque codices habere, « Qui spiritu Deo servi-
» mus. » Quantum autem inspicere potuimus, plures
Græci hoc habent, « Qui spiritui Dei servimus. » Sed
non ibi quæstio est. Manifestum est enim utrumque, et
congruum regulæ veritatis, quia et spiritui Dei servimus,
et non carne, sed spiritu Deo servimus. Carne enim servit
Deo, qui de rebus carnalibus sperat se placere Deo. Cum
vero et ipsa caro ad bona opera spiritui subditur, spiritu
servimus Deo : quia carnem domamus, ut spiritus ob-
temperet Deo. Spiritus enim regit, caro regitur : nec
spiritus bene regit, si non regatur.

II. Cum ergo ait : « Nos sumus circumcisio; » videte
quid voluerit intelligi in illa circumcisio, quæ in um-
bra data est significante, quæ remota est luce veniente.
Cur autem non dixerit : Nos habemus circumcisionem ;

¹ Alias xv, de verbis Apostoli. — Habitus ad mensam sancti martyri
Cypriani. — ² Philip. iii, 3.